

Základy psychoterapie (historie a směry ve 20. století)

PSY 406

Sylabus PS 2011

Garant: doc. PhDr. Z. Vybíral, PhD.

vybiral@fss.muni.cz

Zakončení: zkouška

Rozsah: 1+1

ECTS: 7 kreditů

Výuka se uskutečňuje 1 x za 14 dnů, pravidelně v **pondělky** od 8:10 do 11:40 hod. v liché týdny v **učebně 24**, zahájení výuky v PS 2010 je **26. září**.

Objasnění podmínek ukončení, seznámení s podmínkami a úkoly nutnými pro získání zápočtu a první přednáška: 26. 9. **povinná účast**

Přednášky a **semináře** dle rozpisu:

Přednáška 1:

26. 9. **Úvod do psychoterapie: Terapeutické faktory, které působí změnu**

Dnešní psychoterapie: co o ní víme? Teorie společných a specifických faktorů. Stádia změny v psychotherapeutickém procesu. Hlavní úkol terapeuta – z pohledu různých přístupů. Rozdíl mezi objasňujícími přístupy a přístupy zaměřenými na nácvik a zvládnutí. Péče psychotherapeuta o sebe sama. Supervize a intervize práce. Výcviky v psychoterapii. Etický kodex a etika v práci psychotherapeuta. Vzdělávání. Odborná literatura, časopisy. Co patří k základním znalostem z oblasti psychoterapie? Základní obrysy historického vývoje psychoterapie v minulém století

Přednáška 2:

10. 10. **Přehled psychotherapeutických směrů ve 20. století**

Hlavní psychotherapeutické směry ve 20. století, jejich základní koncepty a terminologie: hledání shod v rozdílech. Historie psychoterapie ve 20. století: psychoanalýza. Odklony od psychoanalýzy v 50. a 60. letech 20. století a vznik „mimo-psychoanalytických“ přístupů. Léta 1955 až 1970 v americké (a nejen americké) psychoterapii – vznikání nových škol. Hnutí eklektické práce v psychoterapii. Působení Sola Garfielda, Johna Norcrossa a dalších.

Přednáška 3:

24. 10. KBT. Humanistické proudy v psychoterapii 20. století. Proud existenciální. Nástup systémových pojetí problémů a vztahů. Počátky a rozvoj rodinné terapie. Počátky a hlavní podoby integrace.

Přednáška 4:

7. 11. Další vybraná témata vztahující se k základům psychoterapie: diagnostikování a psychoterapie. Tzv. alternativní terapie. **Historie výzkumu** v psychoterapii. Srovnávací výzkum účinnosti psychotherapeutických postupů (= základní uvedení do zkoumání psychoterapie).

Semináře:

Uskuteční se v termínech 21. 11. a 5. 12. Studentům, kteří nebudou vybráni k prezentaci před plénem, bude započteno splnění úkolu jen na základě vložené prezentace do ISu. Vložení **VŠECH** prezentací **do 5. 12. do 15:00**.

Podmínky zakončení (bez splnění úkolů nelze složit zkoušku):

Zápočet: závazné je vypracování a odevzdání:

úkol č. 1 (výběr ze 2 možností) PÍSEMNÝ

- a) recenze na nedávno vydanou odbornou psychoterapeutickou knihu (uznávám jen knihy vydané po roce 2007 (včetně) – recenze musí mít rozsah 4 až 5 NS; nebo
b) odborný esej (4 – 5 NS), který vychází z myšlenek některé z knih z Doporučené literatury. Vyjděte z toho, co vás inspirovalo. **Esej je žánr s vysokou mírou subjektivity a originality pojetí. Je třeba prezentovat vlastní myšlenky a postoje.** – nebo:

Odevzdání 1. úkolu **do 12. 12. do 15:00.** (Forma odevzdání: *Odevzdávárna a také vytištěné.*)

úkol č. 2 PREZENTACE

Studenti si „rozeberou“ známé osobnosti (i eventuálně méně známé) z psychoterapie 20. století (s jejichž jmény jsou spojeny směry, „pod-směry“, školy, konkrétní metody práce s pacienty, založení slavných institutů, vlivné knihy apod.) a připraví si – každý – stručnou vizitku **MAXIMÁLNĚ na 10 minut.**

Časový limit vás tlačí k přípravě maximálně 10 snímků PP prezentace (ne více!; PP prezentace není nutná, ale většinou se osvědčuje). Časovým limitem jste tlačeni k ohraničení tématu. Například: zaměřit se jen na biografické pozadí tvůrce některé školy, na propojení témat jeho života a témat jeho přístupu apod. *Můžete pojmout i jinak – vybrat si jeho názory, přesvědčení, psychoterapeutickou metodu apod.*

V případě některých metod či přístupů, které nejsou všeobecně uznávány, resp. vedou se o nich odborné diskuse, je nezbytné pojmout vizitku osobnosti **alespoň zčásti** kriticky. Příklady takových metod/směrů: EEG-biofeedback, Hellinger: rodinné konstelace, EMDR (F. Shapiro), terapie pevným objetím. Prezentace, které nebudou předneseny (z časových důvodů), budou odevzdány do *odevzdávány*.

*Výběr prezentace: nejpozději 6. 10. (lze dojednat již 26. 9., a poté do 6. 10. e-mailem). Do Všichni, kdo budou vybráni k prezentování (max. 22 studentů) mi e-mailem pošlou zamýšlenou prezentaci **týden před seminářem**, tj. buď 14. 11., nebo do 28. 11.*

Zkouška: písemný test.

Okruhy ke zkoušce budou zveřejněny v organizačních pokynech k výuce v IS.

Doporučená literatura k přípravě na zkoušku – základní:

- **Kratochvíl, S. (1997/2006). *Základy psychoterapie*. Praha: Portál.**
- **Freedheim, Donald K. (Ed.) (1992; 5. vyd. 2003). *History of Psychotherapy*. Washington: APA – VEDLE KRATOCHVÍLA JE MOŽNO SE UČIT PRÁVĚ Z TÉTO UČEBNICE, POKUD NĚKDO CHCE STUDOVAT V ENG.**
- **Prochaska, J., Norcross, J. (1999). *Psychoterapeutické systémy*. Praha: Grada. – kapitoly doporučené ke zkoušce: **1, 3, 7 a 14** (Integrativní rámec, Adler, TA a Integrate-eklekticismus)**
- **Zeig, J. (ed.) (2005). *Umění psychoterapie*. Praha: Portál. – kapitoly doporučené ke zkoušce: Zeig, Minuchin, Haley, Bowen, Satirová, Watzlawick, Ellis, Wolfe, Beck, Lazarus, Marmor.**
- ***Alespoň jedna práce od S. Freuda (když ne kniha, pak minimálně jedna stat’): povinné.***

- *Alespoň jedna práce od C. G. Junga (když ne kniha, pak minimálně jedna stat’):* povinné.

Dále doporučuji:

- Danzer, G. (2001). *Psychosomatika*. Praha: Portál.
- Langmeier, J., Balcar, K., Špitz, J. (2000): *Dětská psychoterapie*. Praha: Portál. (Lze použít i 1. vyd. z roku 1989, Praha: Avicenum.)
- Praško, J. (et al.) (2003). *Poruchy osobnosti*. Praha: Portál.
- Andrllová, M. (2005). *Současné směry v české psychoterapii*. Praha: Triton.
- Hučín, J. (2001). *Hovory o psychoterapii*. Praha: Portál.
- Yalom, I. – *libovolná kniha z titulů: Máma a smysl života, Chvála psychoterapie, Láska a její kat, Teorie a praxe skupinové psychoterapie*
- Fonagy, P., Target, M. (2005): *Psychoanalytické teorie*. Praha: Portál – **MINIMÁLNĚ strany 13 – 45 a 285 – 295 (celkem 44 stran) - JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST V JS (pro Současnou psychoterapii)**
- Schwarz, J. (2003): *Dějiny psychoanalýzy*. Praha: Triton.

Doplňková literatura:

- Vymětal, J. (2003). *Úvod do psychoterapie*. Praha: Grada. (2. vydání.)
- Timulák, L. (2005). *Současný výzkum psychoterapie*. Praha: Triton.
- Grawe, K. (2004). *Psychological Therapy*. Cambridge (MA), Göttingen: Hogrefe & Huber.
- Jonesová, E., Asen, E. (2004). *Systemická párová terapie a deprese*. Hradec Králové: Konfrontace.
- Von Schlippe, A., Schweitzer, J. (2001). *Systemická terapie a poradenství*. Brno: Cesta.
- Syřišřová, E. (2005). *Puklý čas a smích absolutní vlády*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka.
- Yalom, I. (1999). *Teorie a praxe skupinové psychoterapie*. Hradec Králové: Konfrontace.
- Trapková, L., Chvála, V. (2004). *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál.
- Fromm-Reichmannová, F. (2003). *Principy intenzivní psychoterapie*. Praha: Triton.
- Ellis, A., MacLaren, C. (2005). *Racionálně emoční behaviorální terapie*. Praha: Portál
- Horney, K. (2007). *Neurotická osobnost naší doby*. Praha: Portál – **strany 11-66 (55 stran) – JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST (pro Seminář k Dějinám pst)**
- Marmor, J. (2006). **Vývoj analytické terapie: přehled jejího rozvoje v průběhu více než šedesáti let**. *Konfrontace* 17(3), s. 125-131 - **JDE O POVINNOU ČETBU PRO STUDENTY PST (pro Seminář k Dějinám pst)**
- Haley, J. (2003). *Neobvyklá psychoterapie Milтона H. Ericksona*. Praha: Triton.
- Cain David J., Seeman Julius (2006): *Humanistická psychoterapie 1. díl -- Příručka pro výzkum a praxi*, Praha: Triton.
- Cain David J., Seeman Julius (2007): *Humanistická psychoterapie 2. díl -- Příručka pro výzkum a praxi*, Praha: Triton.

Doplňková literatura – knihy a časopisecké texty (zcela či zčásti) napsané pacienty nebo bývalými pacienty:

- Oxnam, Robert B. (2006). *Roztříštěná mysl. Můj život s mnohočetnou poruchou osobnosti*. Praha: Portál.
- Bartošová, M. (1995). *Jako v zrcadle*. Hradec Králové: Konfrontace
- Greenbergová, J. (1998). *Neslibovala jsem ti procházku růžovým sadem*. Praha: Triton.
- Janíček, J. (2001). (Ne)mocná síla agorafobie. *Konfrontace* 12 (4), 195-199
- Janíček, J. (2005). Když (ne)chcete zemřít. *Konfrontace* 16 (3), 180-185
- Kocábová, D., Kocvera, J. (1996). *Zpráva odjinud*. Hradec Králové: Konfrontace
- Ryčl, V. (2003). *Pavilon číslo 13*. Brno: Petrov.
- Ryčl, V. (2004). *Život je hrozný společník*. Brno: Petrov.

Další literaturu doporučuje přednášející na jednotlivých přednáškách – **sledujte!**

Celková zátěž předmětu:

7 kreditů (což odpovídá přibližně 150 hod. samostudia – vyjma účasti na seminářích a přednáškách; předpokládám minimálně 500 prostudovaných stran česky v rámci přípravy na zkoušku a v průběhu semestru v rámci přípravy na seminární práci a prezentaci – viz podmínky k získání zápočtu)